

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ตลาดบัตรเครดิตในประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว บัตรเครดิตได้รับความนิยมอย่างมากจนก่อให้เกิดการขยายตัวทั้งจำนวนบัตรและปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรอย่างต่อเนื่อง แต่ที่สำคัญก็คือ ปริมาณการค้างชำระบัตรเครดิตที่เพิ่มพูนสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ถึงแม้ว่าบัตรเครดิตจะเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนแต่ในขณะเดียวกันการหุบยืมเงินในอนาคตมาใช้ก่อนนั้นได้กดดันให้ภาวะหนี้สินของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การสร้างหนี้ของผู้ถือบัตรเครดิตกำลังจะกลายเป็นภาระหนักหน่วง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ หากประชาชนผู้ถือบัตรเครดิตไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญและได้มีการติดตามปัญหาการชำระหนี้ของครัวเรือนที่อาจกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินหากครัวเรือนประสบปัญหาเศรษฐกิจซบเซาต่อเนื่อง หลังจากที่ได้มีการพบสัญญาณครัวเรือนมีปัญหาด้านการเงินมากขึ้นจากคุณภาพสินเชื่อบัตรเครดิตที่มีคุณภาพด้อยลงและไม่ชำระหนี้มากขึ้น ดังนั้นการเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียของประชาชนนั้นมีความสำคัญเชิงนโยบายต่อการออกกฎเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยและมีความสำคัญต่อธุรกิจบัตรเครดิตในการใช้นโยบายลดความเสี่ยงของการผิมนัดชำระหนี้และหนี้เสียของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ซึ่งมีผลต่อการดำรงเงินทุนสำรอง(Capital Charge) ตามหลัก Basel II ดังนั้นเพื่อยับยั้งการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียจากบัตรเครดิตในอนาคตซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียบัตรเครดิตของผู้บริโภคและหา นโยบายที่เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงจากการผิมนัดชำระหนี้บัตรเครดิตและลดการเกิดหนี้เสียของผู้บริโภค

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้ด้วยวิธี Logistic Regression และ Ordinal Regression ชี้ให้เห็นว่าเพศชาย, อาชีพเจ้าของกิจการ, อาชีพอิสระ รับจ้างทั่วไป, จังหวัดกรุงเทพมหานคร, จำนวนบัตรเครดิต, ยอดหนี้, ยอดการชำระคืนขั้นต่ำ, สัดส่วนการชำระเงินคืนขั้นต่ำต่อรายได้มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้และทำให้ความน่าจะเป็นของการผิมนัด

ชำระหนี้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่เพศหญิง, อาชีพรัฐวิสาหกิจ, ต่างจังหวัด, อายุ, รายได้, วงเงินต่อรายได้, การชำระคืนหนี้, สัดส่วนการชำระคืนต่อยอดหนี้และสัดส่วนการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตต่อรายได้มีอิทธิพลต่อการผิดนัดชำระหนี้และทำให้ความน่าจะเป็นของการผิดนัดชำระหนี้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และจากการศึกษากลุ่มของผู้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ โดยแบ่งการผิดนัดชำระหนี้เป็นผิดนัดชำระหนี้ 1-179 วันซึ่งเป็นลูกหนี้จัดระดับขั้นกับผิดนัดชำระหนี้ 180 วันขึ้นไปซึ่งถือว่าเป็นหนี้เสีย (NPL) พบว่ามีหลายปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติสามารถอธิบายถึงการเกิดหนี้เสีย (NPL) ได้แก่ จำนวนบัตรเครดิต, ยอดการชำระคืนขั้นต่ำและ สัดส่วนการชำระเงินคืนขั้นต่ำต่อรายได้มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้เสียและทำให้ความน่าจะเป็นของการเกิดหนี้เสียเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในขณะที่อาชีพเจ้าของกิจการ, อายุ, รายได้, วงเงินต่อรายได้, การชำระคืนหนี้และสัดส่วนการชำระคืนหนี้บัตรเครดิตต่อรายได้มีอิทธิพลต่อการเกิดหนี้เสียและทำให้ความน่าจะเป็นของการเกิดหนี้เสียลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนค่าความน่าจะเป็นของการผิดนัดชำระหนี้ของผู้ถือบัตรเครดิตโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.3354 และความน่าจะเป็นของการเกิดหนี้เสีย (NPL) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.5877 ในขณะที่ความน่าจะเป็นของการที่ผู้บริโภคจะผิดนัดชำระหนี้แล้วกลายเป็นหนี้เสียโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.5705

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผิดนัดชำระหนี้โดยแบ่งผู้บริโภคตามกลุ่มรายได้ พบว่าในกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย ปัจจัยทางด้านรายได้มีอิทธิพลต่อการผิดนัดชำระหนี้อย่างมาก เมื่อรายได้ลดลงโอกาสที่จะเกิดการผิดนัดชำระหนี้จะเพิ่มสูงขึ้นมาก ในขณะที่กลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้ปานกลาง ปัจจัยทางด้านรายได้ไม่มีนัยสำคัญต่อการผิดนัดชำระหนี้

ผลการทำนายของแบบจำลองพบว่ามีความแม่นยำสูง แต่ก็มีบางกลุ่มที่แบบจำลองทำนายผิดพลาด โดยพบว่ากลุ่มที่แบบจำลองทำนายว่าไม่มีการผิดนัดชำระหนี้และไม่เกิดหนี้เสีย แต่กลับมีการผิดนัดชำระหนี้และหนี้เสียเกิดขึ้นเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเพศชาย และกลุ่มผู้บริโภคที่มีสถานภาพโสด เพราะอาจมีการคลาดเคลื่อนในการทำนายการผิดนัดชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ยังผลจากการทำ Policy Simulation พบว่าถ้าผู้บริโภคประสบปัญหาเศรษฐกิจมีรายได้ลดลงหรือไม่ มีรายได้เนื่องจากตกงาน การผิดนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียจะเพิ่มขึ้นสูงมาก

การชำระเงินขั้นต่ำเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้ ปรากฏการณ์การผิมนัดชำระหนี้ของลูกหนี้บัตรเครดิตที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในปัจจุบันได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก หลังจากธนาคารแห่งประเทศไทยออกมาตรการแก้ไขปัญหานี้ครบถ้วน โดยปรับเกณฑ์วงเงินชำระขั้นต่ำของบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5 ของยอดหนี้เป็นร้อยละ 10 ของยอดหนี้ส่งผลให้ความน่าจะเป็นของการผิมนัดชำระหนี้และความน่าจะเป็นในการเกิดหนี้เสียเพิ่มขึ้น

จากการทำ Policy Simulation ยังให้ผลอีกว่าการใช้มาตรการปรับฐานเงินเดือนขั้นต่ำในการสมัครบัตรเครดิตสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียได้ และยังพบว่าการที่ผู้บริโภคถือบัตรเครดิตหลายใบมีความเสี่ยงของการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียมากขึ้น หากมีการลดปริมาณบัตรเครดิตที่ผู้บริโภคถือจะสามารถลดความเสี่ยงของการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียได้

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้ที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 5 สามารถเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมในการออกกฎเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยและนโยบายสำหรับบริษัทบัตรเครดิตในการป้องกันความเสี่ยงจากการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่าหากธนาคารแห่งประเทศไทยออกกฎระเบียบการปรับฐานเงินเดือนขั้นต่ำในการสมัครบัตรเครดิตให้สูงขึ้นจะช่วยลดความน่าจะเป็นในการผิมนัดชำระหนี้และหนี้เสียได้ ซึ่งจะเป็นผลดีและเป็นการสร้างเสถียรภาพทางการเงินให้กับระบบเศรษฐกิจ แต่ในแง่ของธุรกิจนั้นแม้จะทำให้ความเสี่ยงของการผิมนัดชำระหนี้และหนี้เสียลดลงแต่อาจส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตสูญเสียรายได้เพราะไม่สามารถออกบัตรเครดิตให้กับผู้บริโภคที่มีฐานเงินเดือนน้อย อีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือหากการอนุมัติบัตรเครดิตทำได้ยากขึ้น นั้นหมายความว่าสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจจะลดลง เพราะบัตรเครดิตถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้กับระบบได้อย่างดี ดังนั้นความเหมาะสมของมาตรการนี้จึงอยู่ที่เป้าหมายของธนาคารแห่งประเทศไทยว่าจะให้ความสำคัญกับการ

- ควบคุมหนี้เสียหรือการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่ากัน ทั้งนี้สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตก็ต้องพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆร่วมด้วยเช่น เพศ, อาชีพ, จังหวัดที่อยู่อาศัย, อายุ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้และหนี้เสีย โดยการทำให้ Credit Scoring เพื่อใช้ในการอนุมัติบัตรเครดิต และต้องระมัดระวังผู้สมัครบางคนที่เป็นเพศชาย และกลุ่มที่มีสถานภาพโสด เพราะอาจมีการคลาดเคลื่อนในการทำนายการผิมนัดชำระหนี้ได้
2. ผลการศึกษาซึ่งพบว่า ยอดการชำระเงินขั้นต่ำ (Minimum Payment) มีอิทธิพลต่อการผิมนัดชำระหนี้บัตรเครดิตและการเกิดหนี้เสียของผู้บริโภค การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกกฎระเบียบใหม่ โดยมีการปรับยอดการชำระเงินขั้นต่ำเพิ่มจากร้อยละ 5 ของยอดหนี้เป็นร้อยละ 10 ของยอดหนี้ส่งผลโดยตรงต่อผู้บริโภคและสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เพราะทำให้การผิมนัดชำระหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.06 และหนี้เสียเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.27 เนื่องจากประชาชนมีภาระหนี้ที่ต้องชำระขั้นต่ำเพิ่มขึ้นถึงเท่าตัว ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง และเกิดการผิมนัดชำระหนี้และหนี้เสียในที่สุด ในขณะที่ธุรกิจบัตรเครดิตก็ได้รับผลเสียเนื่องจากมีลูกหนี้ผิมนัดชำระหนี้สูงขึ้น ลูกหนี้ที่ดีบางรายอาจเปลี่ยนเป็นลูกหนี้ที่ผิมนัดชำระหนี้ทำให้ต้องมีการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ส่วนลูกหนี้ที่ผิมนัดชำระหนี้ก็มีโอกาสเปลี่ยนเป็นหนี้เสีย (NPL) มากขึ้น จึงควรต้องมีการพิจารณาความเหมาะสมของการปรับยอดการชำระเงินขั้นต่ำให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่ส่งผลเสียต่อธุรกิจบัตรเครดิต ทั้งนี้อาจใช้วิธีปรับยอดการชำระขั้นต่ำแบบลอยตัวตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลาหรือตามสภาวะของการเกิดหนี้เสียในช่วงเวลานั้น รวมทั้งอาจใช้อัตราดอกเบี้ยหรือค่าธรรมเนียมเรียกเก็บหนี้เป็นเครื่องมือในการปรับสถานการณ์หนี้เสียได้
  3. จากผลการศึกษาซึ่งพบว่าถ้าผู้บริโภคถือบัตรเครดิตหลายใบ มีความน่าจะเป็นของการผิมนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียมากขึ้น เนื่องจากการมีบัตรเครดิตหลายใบ ต่างธนาคารทำให้ผู้บริโภคมีหลายวงเงิน ซึ่งบัตรเครดิตแต่ละใบก็ให้วงเงินเป็นหลายเท่าของรายได้ ผู้บริโภคที่มีบัตรเครดิตหลายใบจึงสามารถใช้จ่ายเงินล่วงหน้าได้ปริมาณมาก เกิดการสร้างหนี้ที่มากกว่ารายได้หลายเท่าตัว ดังเช่นตัวอย่างวิกฤตบัตรเครดิตในประเทศเกาหลีที่ประชาชนถือบัตรเครดิตมากถึงคนละ 10 ใบ บางกรณีผู้ถือบัตรเครดิตต้องการมีบัตร

เครดิตหลายใบเพื่อใช้ในการหมุนเวียนหนี้ โดยการกดเงินสดจากบัตรเครดิตหนึ่งเพื่อไปใช้คืนหนี้บัตรเครดิตอีกใบหนึ่ง ซึ่งวิธีการนี้ยังทำให้หนี้สินพอกพูนขึ้น และผลการทำ Policy Simulation ยังแสดงให้เห็นว่าถ้าปริมาณบัตรเครดิตที่ผู้บริโภคถือลดลง ความน่าจะเป็นของการผิดนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสียจะลดลงด้วย ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจึงควรมีการควบคุมปริมาณบัตรเครดิตที่ผู้บริโภคถือต่อคน ไม่ให้มีปริมาณมากไป โดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องให้ข้อมูลแก่บริษัทบัตรเครดิตว่าผู้บริโภคที่สมัครขอมีบัตรเครดิตแต่ละรายมีบัตรเครดิตอยู่ก่อนแล้วกี่ใบเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุมัติบัตรเครดิตของธุรกิจบัตรเครดิต

4. ในกรณีที่ประเทศประสบภาวะทางเศรษฐกิจ บริษัทบัตรเครดิตควรต้องมียุทธศาสตร์ในการลดความเสี่ยงของการผิดนัดชำระหนี้และการเกิดหนี้เสีย โดยปรับ Credit Scoring ให้สูงขึ้นในการอนุมัติบัตรเครดิตและควรสอดส่องดูแลกลุ่มลูกค้าที่มีฐานรายได้ต่ำเป็นพิเศษ เนื่องจากอาจได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจต่อรายได้ซึ่งจะเกิดการผิดนัดชำระหนี้และเกิดหนี้เสียได้ง่าย
5. บริษัทบัตรเครดิตต้องสอดส่องดูแลกลุ่มลูกค้าที่มียอดหนี้สูงและยอดการชำระขั้นต่ำต่อรายได้สูง ในขณะที่มียอดการชำระคืนต่ำ และสัดส่วนยอดการชำระคืนต่อยอดหนี้ต่ำเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงของการผิดนัดชำระหนี้และเกิดหนี้เสียได้สูง

6.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารุ่นต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูล เนื่องจากข้อมูลเป็นความลับทางธุรกิจไม่สามารถเปิดเผยได้จึงทำให้ได้ข้อมูลผู้ถือบัตรเครดิตจากสถาบันการเงินแห่งเดียว ซึ่งอาจยังไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดของประชากรผู้ใช้บัตรเครดิตทั่วประเทศ ดังนั้นในการศึกษารุ่นต่อไปจึงควรใช้ข้อมูลผู้ถือบัตรเครดิตจากสถาบันการเงินหลายๆ แห่ง เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และสะท้อนถึงประชากรผู้ถือบัตรเครดิตได้ดีขึ้นรวมทั้งทำให้การทำนายโอกาสในการผิดนัดชำระหนี้มีความถูกต้อง แม่นยำ ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น
2. การศึกษารุ่นนี้ใช้ตัวอย่างจากฐานข้อมูลบริษัทบัตรเครดิตซึ่งเป็นข้อมูลแบบitudinal ทำให้ความถูกต้องของข้อมูลมากกว่าข้อมูลแบบcross-sectional แต่มีข้อจำกัดในเรื่องทัศนคติและการคาดการณ์ของผู้บริโภคที่มีต่อบัตรเครดิตและสถานะเศรษฐกิจ ดังนั้นในการศึกษารุ่น

ต่อไปจึงควรมีการศึกษาปัจจัยทางด้านการคาดการณ์และทัศนคติของผู้บริโภคด้วยว่ามีอิทธิพลต่อการผัดน้ำระหนี้และการเกิดหนี้เสียอย่างไร